

ZGORNJE GORENJSKE

Društvo za cerebralno paralizo

Datum: 13. marec 2019

POROČILO O OGLEDU GREGORJEVEGA NA RIBNIKU V KRIŽU PRI KOMENDI

12. marec velja za dan, ko praznujemo slovensko Valentinovo ali bolje rečeno Gregorjevo - dan, ko se ptički ženijo in ko pozdravljamo pomlad. Še danes je na praznik vezanih mnogo zanimivih običajev, ki razveseljujejo predvsem najmlajše. Po starih običajih so se nekoč dekleta prav na Gregorjevo še posebno vneto ozirala v nebo. Verjelo se je namreč, da bo prav prva ptica, ki jo bo dekle na ta dan videlo, naznanila, kakšen bo njen mož. V Ljubljani in okolici so bili mnenja, da imajo ptički ta dan gostijo in da na vsakem grmu visi pogačica. Zato so otroci brskali po grmovju in iskali ptičjo gostijo. In včasih so jim starejši celo kaj pustili skrito v grmu. Na Gregorja dan je po cerkvenem koledarju včasih godoval papež Gregor I. Veliki (papež 590 - 604) in je do spremembe koledarja v 16. stoletju, sovpadal s prvim pomladanskim dnevom. V zavesti ljudi se je praznik ohranil kot začetek pomladi. Dnevi postajajo vse daljši, sončni žarki imajo vedno večjo moč, pa tudi rastline se začno prebujati po zimskem mirovanju. Še danes na predvečer Gregorjevega ponekod v vodo spuščajo razsvetljene barčice, ki simbolizirajo ` met luči v vodo ` oziroma konec dela ob svečah in petrolejkah, saj je dan že dovolj dolg, da je delo mogoče tudi pri dnevni svetlobi. Sicer naše ljudsko izročilo pozna več dni za ptičjo ženitev, med drugim Vincencijevo, 22. januarja, vsem najbolj znano Valentinovo, 14. februarja in pa Urbanovo, ki ga praznujemo 25. maja. A med Slovenci je poleg Valentinovega priljubljeno predvsem Gregorjevo.

Gregorjevo naznanja začetek daljših dni in slovo od teme

Naše babice in prababice bi znale dobro povedati, kaj je nekoč pomenil današnji dan ptičje ženitve. Povezan je bil z daljšimi dnevi, ki so s seboj prinesli več dnevne svetlobe. Tako so lahko ljudje dlje časa opravljali dela pri naravni svetlobi in ne več samo ob sveči oziroma kasneje petrolejki, pravijo etnologi. Tako so v nekaterih obrtniških in delavskih krajih Gorenjske pred 2. svetovno vojno govorili, da sv. Gregor luč v vodo vrže. Prav sv. Gregor je namreč tisti, po katerem je praznik dobil ime. Šlo je za svetnika Gregorja Velikega, ki je bil rojen okrog leta 540 v Rimu in je veljal za idealnega papeža in cerkvenega učitelja. Ko je veljal še star, julijanski koledar je godoval na 21. marec, ki danes velja za prvi pomladni dan. Praznovanje njegovega godu pa se je z uvedbo gregorijanskega koledarja v 16. stoletju preneslo na 12. marec.

Na praznovanje Gregorjevega vezanih mnogo običajev

Nekoč je veljalo, da se morajo dekleta na ta dan ozirati v nebo, kajti prva ptica, ki jo je dekle na ta dan videlo je naznanjala, kakšnega moža bo dobila. Otroci so mislili, da se na ta dan ptički ne le ženijo, ampak tudi gostijo, zato so po drevju in grmičevju iskali pogače. Odrasli so jim tako ponekod začeli sčasoma tudi skrivati priboljške v grme, da so jih razveselili. Tisti, katerih delo je bilo vezano na sveče in petrolejke, pa so jih na ta dan spustili po vodi, saj jih v naslednjih mesecih niso več potrebovali. Ta običaj je v nekaterih delih Slovenije živ še danes. Na predvečer Gregorjevega tako imenovane gregorčke - plovila s svečkami, ki so vsako leto bolj barvita in izvirna ljudje spuščajo po vodi. Za Gregorjevo so značilne tudi nekatere druge šege. V Prekmurju in Porabju so otroci koledovali, torej hodili od hiše do hiše in prosili za darove. Ti koledniški obhodi so nastali po ogrskem zgledu in so se ponekod ohranili do zadnje četrtine prejšnjega stoletja. Približno do 2. svetovne vojne pa so šolarji v Beli krajini na Gregorjevo hodili po hišah, preoblečeni v svatovski sprevod. Darovali so jim jajca in denar.

V ponedeljek 11. marca 2019 smo se v popoldanskem času odpravili v Komendo natančneje na ribnik pri Križu, kjer je Turistično društvo Komenda organiziral prireditev za Gregorjevo. Na ta dan se ženijo ptički, mi pa smo bili lepo vabljeni na ptičjo svatbo. Gregorjevo je star slovenski praznik, katerega po mnogih krajih v Sloveniji ohranjajo še danes. V Julijanskem koledarju je bil to prvi pomladni dan, dokler Gregor Veliki ni uvedel Gregorijanski koledar, ki ga poznamo danes. Ker se je dan podaljšal, so čevljarji in krojači ki so hodili po hišah in tam šivali, nehali delati pri luči. V Komendi je bil običaj, da so na večer pred sv. Gregorjem " luč zanesli v vodo ". V današnjih časih ta praznik v mnogih krajih počastijo tako, da po potoku spustijo splav ali ladjico s prižgano svečko - tako imenovan Gregorček. Ob prihodu nas je prisrčno sprejel predsednik Turističnega društva Komenda Vid Koritnik. Sprehodili smo se do ribnika v Križu, kjer smo prinesli gregorčke, ki smo jih naredili. Fantje pri ribniku so prižigali svečke na čolničkih ter počasi spuščali plamenčke z ladjicami v vodo ribnika. Že v zelo kratkem času je bil ribnik poln raznovrstnih gregorčkov. Slišalo se je petje, člani Turističnega društva pa so delili čaj, krofe in domač kruh, namazan z gobjim namazom. Zelo okusno. Po ogledu smo se dobre volje odpravili proti domu.

Sv. Gregorij je zavetnik rudnikov, zidarjev, izdelovalcev gumbov in pozamentov (našitkov), učenjakov, učiteljev, študentov; priporočale so se mu žene za rodovitnost, pomagal je zoper kugo, predvsem pa je patron glasbenikov, pevcev, pevskih zborov ter zborovskega in koralnega petja. Proslavil se je namreč s tem, da je uredil cerkveno petje (gregorijanski koral). Upodablja ga v papeških oblačilih, pri sebi ima škofovsko palico, knjigo, pisalno pero ali goloba. Gregorjevo na Slovenskem velja tudi za praznik zaljubljenecv ali praznik, ko se ptički ženijo. Stari običaj pravi, da so se dekleta nekoč na Gregorjevo ozirala v nebo. Prva ptica, ki jo je dekle videlo, je naznanila, kakšen bo njen mož. Še dolgo v večer se je razlegala pesem in pogovor med obiskovalci ribnika.

Namen izleta je bil, da aktivno preživimo prosti čas v objemu narave in petju ptičkov, se spoznamo med seboj, družimo ter zabavamo, izmenjamo izkušnje, ohranjanje običaja naših prednikov, ki niso poznali računalnikov ..., s tem pa želimo invalidnim osebam pomagati pri vključevanju v normalno življenjsko okolje, naučiti jih samostojnega in neodvisnega življenja ter osamosvajanja od staršev, po drugi strani pa pridobivanje novih izkušenj v različnih okoljih in situacijah.

Pripravila:
Vanda Hrovatin

predsednik
Jernej Kocjančič

Društvo SONČEK ZGORNJE GORENJSKE je vpisan v register društev, ki ga vodi Upravna enota Jesenice / zaporedna številka : 168 / matična številka : 1173162 / šifra dejavnosti : 94.991 / davčna številka : 52760545 / E - pošta : soncek@telesat.si naslov : Cesta maršala Tita 65 Jesenice 4270 / telefon : (051) 604 - 789 / TRR: 03186 - 1000368041 / Odločba MDDSZ o vpisu v register invalidskih organizacij številka : IO - 017/01